

ГЛАС ВАСОЈЕВИЋА

БРОЈ 15 · БЕОГРАД, О АРАНЂЕЛОВУ ДНЕ 2004

*Проф. Др Милија Зечевић поздравља Његово Преосвештенство Владикау
Јоаникију на прослави Славе Светог Архангела Михаила у Београду*

Свети Архангел Михаило

Велико и знаменито племе српско, **Васојевићи**, слави славу *Светог Архангела Михаила* као и његови преци *Немањићи*

СРЕЋНА СЛАВА ВАСОЈЕВИЋИ

ЉЕПОТЕ ВАСОЈЕВИЋА

Васојевићи се простиру од Ножице до Полице, односно Љешнице, а њихова матица је Лијева Ријека.

У Васојевићима се не зна шта је љепше: да ли Веруша или Комови или Јеловица или Цмиљевица или Шишко језеро или долина Лима. Свако се поноси својим завичајем:

и Љеворечани

и они са Матешева, Краљских бара и Врањешнице и Краља

и они из Луга, Улотине, Мурине и Брезојевице

из Андријевице, Коњуха, Кути, Слатине, Трешњева и Забрђа

из Велике и Чакора

и они из Луга, Марсенића Ријеке и Ржанице

из Роваца, Калудре и Шекулара

и они, бога ми, из Виночке, Тречче и Буча се диче својим завичајем,

из Пешаца, Лушца и Црног Врха

из Лубница, Праћевца, Заграда и читавих Горњих села

и они из Берансела и Фемића крша

и они из Берана и Будимље

и они са Машта и Горажда

и сви са простране Полице

и они из Петњика и Дапсића,

а све њих надахњују Ђурђеви Ступови, а напајају ријеке Тара, Лим, Дрчка, Пецка, ријека Бистрица и Злоречица и

многе друге притоке јадранског и црноморског слива.

Те љепоте су изњедриле великане, а данас напајају све Васојевиће, било да живе у Васојевићима, у Црној Гори, у Београду или Србији или читавом свијету.

У овом броју покушаћемо да представимо љепоте и пробудимо носталгију која је увијек присутна за завичајем.

*Проф. Др Милован Зечевић,
професор Универзитета у Крагујевцу
Поглед са Штавне на Ком Васојевички, Међукомље и Ком Кучки*

ВАСОЈЕВИЋИ У БЕОГРАДУ СЛАВЕ СЛАВУ СВЕТОГ АРХАНЂЕЛА МИХАИЛА, 2003. године

ВАСОЈЕВИЋИ У БЕОГРАДУ СЛАВЕ

Бранислав Шошкић и Милија Зечевић на прослави славе Светог Арханђела Михаила у Београду

јер је то уобичајено. Позива само другоплеменике.

Уочи славе увече почну долазити пријатељи, кумови и званице којима је далеко а који не би могли стићи на вријеме, на само крсно име.

Славски гости код Васојевића су: Кучи, Братоножићи, Морачани, Ровчани и уопште племеници друге славе у средини племена. Домаћин званице чека испред куће. Ту се љубе и они му честитају крсно име. Он их уводи у кућу и после уобичајених поздрава са члановима породице домаћин их стима ракијом и кафом. Затим се мезети. Пред вечеру, прије него се почне

Растислав-Ћиро Бабовић и Милија Зечевић

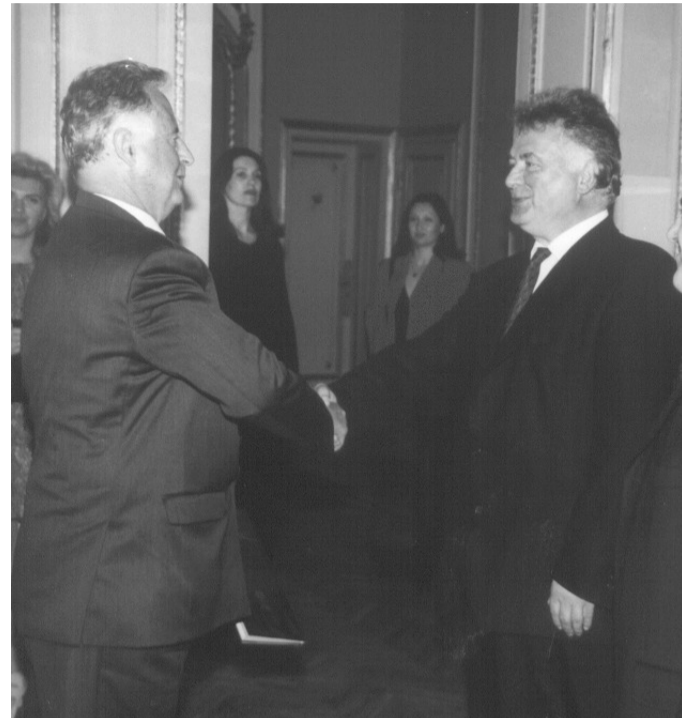

Момчило Зечевић и Милија Зечевић

гости буду добро услужени и сам их нуди и стима. Млађи дворе и служе.

Сви Васојевићи који се сматрају да су једног рода славе Светог Арханђела, поносни су лијепим именом свог светитеља којег су, веле, и њихови преци Немањићи славили.

Дан крсног имена празнује се у племену са осјећајем особитог пијетета и поштовања. На неколико дана раније сваки домаћин се почне спремати, како би боље и љепше прославио крсно име у заједници са својим пријатељима, кумовима и рођацима. Најприје дође свештеник, те обави прекаду, вјерски с молитвом за душе предака и помрлих чланова уже или шире породице. Домаћин не позива пријатеље и осталу родбину, него они сами долазе,

Миодраг Зечевић и Милија Зечевић

јести, домаћин припали свијећу и чита молитву и сви стоје гологлави око трпезе. Затим узима здравицу и наздравља у славу крсног имена, а у исто вријеме захваљује гостима на доласку.

На дан славе долазе гости из оближњих мијеста. Домаћин их срет са здравицом, а они њему честитају. Уводи их у кућу и сиједају за постављеном трпезом. Гости у разговору пијући и мезетећи се проводе до подне. На подне се доноси ручак. Прије но што почну јести домаћин изговара молитву, узима здравицу, пију у славу крсног имена и захваљује гостима на посети. Онда најстарији од гостију, или најважнији по чину, вади здравицу коју је донио и пружа домаћину. Наздравља се слави и захваљује домаћину на његовом дочеку. Онда дају

гостима док се сви не обреде обадвијема здравицама. Обично наздрављају овим

ријечима: "Здрав домаћине! И здрави браћо! Ко славу служио вазда славио! Чувао се Бог и Божја рука! Све му здраво и весело било! Образ му свијетлио! Кућа му напредовала. Кад му на славу долазили, сваку му срећу налазили. Сјеме му се сјеменило и мушке му главе напредовале..."

Пошто су завршили церемоније и здравице, сједају и једу. Домаћин и даље остаје на ногама и гологлав је и нуди госте ракијом. Док се неколико пута не обреде. Затим га гости моле да сједне за софру са њима, а он то ради њих и чини и сједне на другом челу трпезе. Домаћин стално погледује да

Милија Зечевић и Слободан Томовић

Милован Зечевић и Милија Зечевић

ОВАКО СЕ СЛАВИ У БЕОГРАДУ

СЛАВУ СВЕТОГ АРХАНЂЕЛА МИХАИЛА

Томислав Малишић и Милија Зечевић

Кад се сврши ручак, обичај је да домаћин са својим гостима, носећи здравицу у руци, иде у домове свог ближњег сусједства који тога дана славе. То исто и остали чине.

Кад сусједи један другог похађају са здравицама, онда се при уласку у кућу, јављају ријечима: “Ко ми је здрав?” и ко први одговори: “Ја с дружином!” тај добија здравицу.

Пошто се сврше све узајамне посјете, сакупе се сви у неку од највећих кућа или школа. Ту проводе остатак дана уз пјесме и игре.

Прије но се разиђу, са сијела, домаћин који слави тај дан води госте на вечеру. При вечери кад се износи месо (печено или кувано) домаћин нуди боље комаде главнијим личностима по положају или старости. Тако главу добија виђенији или заслужнији старији човек и то странац “јабанац”, како се у Васојевићима каже. Плеће углавном дају ономе који зна у њему “да гледа”. Иначе се поступа према старој народној изреци “Глава глави, плећа харамбаши”.

Послије вечере поново се окупљају на сијелу гдје остају до позно доба ноћи. При расанку гости иду по домовима својих ближњих, а који су из даљине иду код својте, одива и пријатеља, већином остају тога дана.

Трећег дана полазе и гости из даљњих мјеста, поздрављају се са свима и захваљују на дочеку.

ПРИСЛУЖБЕ

Поред Светог Арханђела, старе племенске славе, Васојевићи имају и своје прислужбе.

Васојевићи славе као прислужбу Светог Александра Невског, а неки Светог Саву, због својих побједа.

У вези са прислуживањем Светог Александра Невског (“Александровдан”) и слављем Светог Саве сачувана су предања у којима живе успомене на догађаје због којих су учињена завјетовања.

У Лијевој Ријечи на Александровдан се водила битка за одбрану Лијеве Ријеке и завјетовали су се Васојевићи да ће ако побједи дан славити, тј. узети за предславу, тако је било послје побједи прије 250,300 година.

Светог Саву су прислуживали Лопанци због побједи приликом напада Колашинаца на њихове чобане и због спасавања од снијега и зиме једне њихове чете која је о Савину дне прелазила Комове. Најприје се тај дан узео као слава, но прије 100 и више година, Лопанци

су споразумно ријешили, на једном скупу са војводом, да задрже стару славу Арханђела, да се не би одвајали од осталих у племену, а на Светог Саву, пошто је то иначе празник школе и цркве, да пале свијеће за спомен на поменуте догађаје.

Нека братства су се раније одселила, те нијесу имала учешћа у том споразуму са војводом, тако да су и данас задржали за славу Светог Саву.

Миљан Зечевић и Милија Зечевић

Бојина Радевић и Милија Зечевић

Мијо Вешовић поздравља Величка Зечевића са супругом

Милан Вешовић и Милија Зечевић

Владислав Болевић и Милија Зечевић

ГОСТОПРИМСТВО*

Марко Ђукић и Милија Зечевић

За кућу која није гостопримна рећи ће се: “Ђе људи не долазе, ту напретка нема”. Код пријатеља и својих породица сваки је слободан и са другом свратити и биће лијепо дочекан. Вели се: “Ко не може с другом у чију кућу доћ’ он нема нашто ни сам поћ’”.

проф. др Борис Станојевић, проф. др Оглица Зечевић-Станојевић и проф. др Милија Зечевић

Милија Зечевић и Давид Дашић

У Васојевићима су људи гостопримљиви и љубазни према странцу. Чим ту неко пријеђе у кућу осјети старо српско гостопримство. У општењу се поступа срдечно и по обичају који се нараштајима утврђивао у душу народну. Гостопримство се често назива поштењем и за гостопримна човјека каже се да је “чазбен” и “поштен”. Кад хоће некога да похвале због његове пажње у овоме кажу: “Такав је да би свога госта носио на длану”, а за онога који не жали потрошити у друштву или код куће вели се: “Поштен је, да би крв испод грла”. За тврдицу кажу: “Не би да богу тамјана”.

Гост у кући је свуда у племену предмет особите пажње и гостопримство је увијек његовано и чувано као један од главнијих основа у моралним односима друштвеног живота. Сматрало се одувијек као прва дужност домаћина да покаже добру вољу и ствара пријатно расположење код свога госта. Старији људи, могло се чути често, обраћали су се госту при разговору с изразима: “brate драги” и “драговићу си мој”, “побратимковићу свијетли” или “братанићу драги”. Госту се даје за сједење најбоља столица “столовача”, постави се јастук итд.

Пита се пажљиво за његово здравље и за стање у породици, ако су познати, за пут и слично, ако је странац. Кад је гост каква знатнија особа или бољи пријатељ из даљине закоље му се у част јагње. О ручку се пред њим ставља: глава или плеће, често се зануђа и пружа му се што је најљепше. На поласку госта пажљиво испраћају изван куће,

правдају се скромно што га нијесу “боље могли дочекати” моле га “да опрости” итд.

Гостољубивост Васојевића је доста јака и у садашње вријеме. Још траје оно широко гостопримство које не пази на трошкове. Тако и проф. Др Милија Зечевић са поносом дочекује своје госте.

проф. др Лепосава Зечевић и проф. др Милија Зечевић

Бранка Шћепановић и Милија Зечевић

Димитрије Томовић и Милија Зечевић

*Из књиге др Јагоша Вешовића “Племе Васојевићи”

УДРУЖЕЊЕ ВАСОЈЕВИЋА У САВИНОМ СЕЛУ

СЛАВА У САВИНОМ СЕЛУ

ОСНИВАЊЕ ПОДРУЖНИЦЕ

Иницијативни одбор оснивања подружнице: Нововић Драшко, Машовић Мирко, Вуканић Драго, Вукићевић Милан, Дедовић Вук, Ђукић Марко, Радивојевић Радојко—Паћо, Масловарић Слободан, Дујовић Васо, Лабан Ратко.

Епископ Бачки Иринеј говори на Скупштини у Савином Селу

Ц и љ
иницијативног
одбора —
оснивања
подружнице
Удружења
Васојевића —
Центар Удружења
Васојевића,
Београд, 1990.
године основано и
регистровано у
Београду.

Циљеви Подружнице су у потпуности у складу са циљевима Удружења Васојевића из Београда.

Чланови Председништва Удружења Васојевића Савино Село, с лева на десно: Марко Ђукић, Радојко Радивојевић, Новак Зекић, Вук Дедовић и Милан Вукићевић

Десета јубиларна Скупштина, додела плакете председнику Марку Ђукићу

Радојко Радивојевић уручује плакету проф. др Милији Зечевићу на Десетој јубиларној скупштини

Отварање скупа у Савином Селу; говори Вук Дедовић (рођен 13. 01. 1951. године у Савином Селу, настањен у Кули, приватни предузетник)

Оснивачка скупштина Удружења Васојевића—подружнице Савино Село је одржана 21. 11. 1992. године у Савином Селу (Аранђелов дан), где је конституисана подружница на којој је присуствовало око 300 чланова и симпатизера из свих крајева Југославије. (основани су органи управљања и статут подружнице).

На истој су присуствовали угледни представници племена Васојевића и осталих друштвених структура, између осталих

- Проф. Др Милија Зечевић (почасник председник Удружења Васојевића)
- Проф. Др Слободан Томовић; Прим. Др Раслав-Тиро Бабовић; Шћепан Драговић, председник општине Андријевица, са делегацијом; Делегација Општине Беране; Мр Васо Поповић из Београда.

Са Десете јубиларне Скупштине у Савином Селу

УДРУЖЕЊЕ ВАСОЈЕВИЋА У САВИНОМ СЕЛУ

СЛАВА У САВИНОМ СЕЛУ

Проф. др Милија Зечевих и Владика Јоаникије на прослави славе Светог Архангела Михаила; говори Марко Ђукић, председник Удружења Васојевића Савино Село

Вук Дедових, потпредседник Удружења Васојевића Савино Село и Жељко Лаинович, председник СО Врбас

Послије официјелног дела, одржана је прослава скупа—Сабора. У Подружници је регистровано 380 чланова из свих друштвених структура.

Са прославе у Савином Селу

Епископ Бачки Иринеј и Радојко Радивојевић на прослави у Савином Селу

Радивојевић Радојко—Паћо, рођен 05. 05. 1952. године у Савином Селу, настањен у Савином Селу, приватни предузетник

Милан Вукићевић, рођен 02. 08. 1944. године у Забрђу, Андријевица

У међувремену је одржано више радних састанака на теме привреда, култура, а у тесној вези са завичајем и Удружењем у Београду.

До данашњих дана, сваке године уочи Аранђелова дана одржавана је редовна Скупштина са свим члановима и гостима уз братско-племенску прославу.

Руководство—органи управљања подружнице су се осипали из оправданих разлога и више силе: Драго Вуканић преминуо 1995.—болест, Мирко Машовић, 1996.—болест, Васо Дујовић—1998.—болест...

Тренутно руководство подружнице броји само пет чланова. Председник—Марко Ђукић; Потпредседник—Вук Дедовић; Секретар—Милан Вукићевић; Члан—Радојко Радивојевић—Паћо; Члан—Новак Зекић.

Подружница удружења са својим активностима је постала традиција и окосница окупљања свих Васојевића у дијаспори, а центар за Војводину.

На јубиларној Десетој скупштини и сабору подружнице уз све свечаности додијелене су плакете институцијама које су омогућиле и помогле успешан рад подружнице и заслужним појединцима.

И ове године одржаће се Тринаеста по реду редовна скупштина и прослава скупа.

Председништво Удружења Васојевића Савино Село

НАШИ САВРЕМЕНИЦИ

ВЕШОВИЋ Јована МИЛАН

Председник Удружења Васојевића—Београд

Рођен је 14. новембра 1938. године у Веруши (Лијева Ријека) општина Подгорица.

Основну школу и нижу реалну гимназију завршио је у Лијевој Ријеци, а Вишу реалну гимназију у Титограду, 1957. године.

На Правном факултету Универзитета у Београду дипломирао је 1961. године.

Радио је у органима управе Општина Титоград као референт и начелник службе, а затим у предузећу за дистрибуцију електричне енергије СРЦГ, као руководиоца опште и правне службе.

Од 1973. године радио је у Уставном суду Црне Горе као савјетник, секретар и судија Уставног суда. Почетком 1993. године изабран је за судију Савезног уставног суда и ту дужност и сада обавља.

Члан је више удружења за правну науку и праксу и носилац одликовања и признања.

Објавио је већи број радова из области права.

Интензивно ради на упоредном изучавању слобода и права грађана код нас и у свијету.

Објавио је Збирку докумената о људским правима и слободама, 1998. године. То је његов најопсежнији рад. Ожењен, отац двоје дјеце, ћерке Александре професора српског језика и сина Александра, студента права.

Живи у Београду.

Лијева Ријека

Лијева Ријека зове се и један крај Величке Ријеке и мјесто око ње (ријека кроз Велику, састоји се из Десне и Лијеве Ријеке). У Васојевићима у народу лијеву и десну страну ријеке, или лијеве и десне притоке, рачунају, како долази од себе, кад се окрене према извору. Тако је постало и име Љеваја, према Ријеци, а тако је, значи, могло постати и име Лијева Ријека.

Лопате. Како име овога села, тако и сви остали топографски називи, чисто су српски. У њему нема никаквих трагова који опомињу на Влахе, Арбанасе или на какво старије несрпско становништво прије Васојевића. Отуда не може бити сумње да су у овом селу одавно становали само Срби. Бар тако се мора мислити према именима мјеста и земљишних дјелова и према незнатним остацима старине, уколико се то у народу зна. Око села су главни топографски називи, на источној страни, брда: Пресјека, Рајичев Лаз, Ковачев Лаз, Вучић Брдо (које граничи са Верушом). Од њих се стаче Зауглина која иде средином села. Од Пресјеке се одваја један бријег, тзв. Осредак. Поред њега тече Жаборов поток, који отиче за Верушу. Од Рајчева Лаза па до Ковачева Лаза, спушта се опет једноставно, тзв. Дабетин Бријег, између Жаборова и између Ковачева Потока. Простор између Ковачева Лаза до Вучић Брда назива се Шиков Бријег. До њега је Оташев Бријег. На сјеверној страни су међусобно повезана брда: Вјетрошевице, Долак, Планиница, Пометено Гувно, Заивовик, Тодорин До и Мали Ивовик. Од Заивовика који је према Требешици, одваја се к селу бријег Запов Дуб, који се стрмо спушта к ријеци Зауглини страном Раскосине. Од ње се одваја Вукова Главница, на којој се познају трагови старих кућишта. Између Тодорина Дола и малог Ивовика, протиче речница Карацица. А од малог Ивовика спушта се постепено кроз до средине села бријег Металице. На западној страни налазе се брда Мали и Велики Ђуриловац.

Веруша

ЛИЈЕВА РИЈЕКА*

Именом Лијева Ријека зове се најстарији дио Васојевића, према предању колијевка племена.

На питање откуда назив Лијева Ријека—мјештани не дају никакво објашњење. Раније се Лијева Ријека, по свему изгледа, звала Васојевићи. Управо она се је сама рачунала као “Горњи Васојевићи”. Могло би се дати, овакво објашњење о постанку имена Лијеве Ријеке. Главном долином насеља тече рјечица која се, по саставу два своја изворна крака—потока од Ковачице (именује се иначе “Ријека Ковачица”) и потока од Лопата (“Лопатанска Ријека”), назива просто Ријека. Исто име носи и насеље око воде све до Ножице, гдје се ова ријека састаје са другом рјечицом која се зове Љеваја (долази од Птича), чијом долином насеље такође носи назив истога имена (Љеваја). По пресељењу преко Кома, пошто су и тамо постали једни Васојевићи, стала су се ова два главна дијела племена називати посебним именима: Васојевићи око Лима назвали су насеље својих саплеменика на старевини васојевићкој Лијева Ријека, а Љеворечани насеља оних—Нахија. Именом

*Из књиге др Јагоша Вешовића “Племе Васојевићи”

НАШИ САВРЕМЕНИЦИ

МИЉАН ЗЕЧЕВИЋ

Потпредседник Удружења Васојевића—Београд и главни и одговорни уредник "Гласа Васојевића"

Рођен је 15. јуна 1940. године у Матешеву (као девето дијете, од оца Вучића и мајке Благе, рођене Ивановић).

Основну школу учио је у родном мјесту и Колашину, а гимназију у Пећи и Бијелом Пољу. На Пољопривредном факултету у Београду стекао је звање инжењера агрономије.

Као гимназијалац, а посебно као студент, био је активиста и учесник многих радних акција на републичком и савезном нивоу. Запослио се у Општој студентској установи у Београду. Уз рад је завршио Факултет организационих наука и стекао звање дипломираног инжењера организационих наука.

Од почетка радног вијека ради у Студентском центру Београд: био је референт за студентска питања, управник домова "Иво Лола Рибар" и "Вера Благојевић", директор ООУР-а и в.д. генералног директора Студентског центра Београд.

Обављао је низ друштвенополитичких дужности, како у радној организацији тако и ван ње. Сада је члан многих комисија и

одбора, од којих наводимо само неке: замјеник председника Удружења Васојевића, потпредседник Југословенског покрета Црногораца, члан Извршног одбора Црногорског сабора српске слоге, члан Председништва ватерполо клуба "Београд" и председник дисциплинске комисије Клуба. Иницијатор је и један од аутора монографија о Удружењу студенткиња Београдског универзитета и аутор књиге у припреми "Племе Васојевића и братство Зечевића".

Познат је као хуманиста и добротвор. Иницијатор је и главни добротвор изградње цркве у Матешеву.

Као управник и педагог, помогао је и подржао да успешно заврше факултет тридесет генерација студената, а и сада ради на тим пословима.

За свој рад похваљиван је и награђиван - захвалницама, дипломама, плакетама и повељама.

Био је кандидат за савезног посланика. Сада ради као управник Студентског дома "Вера Благојевић". Ожењен је и има сина и кћерку.

Љубаштица (Поткомље)

ДА СЕ ПОДСЈЕТИМО И НЕ ЗАБОРАВИМО

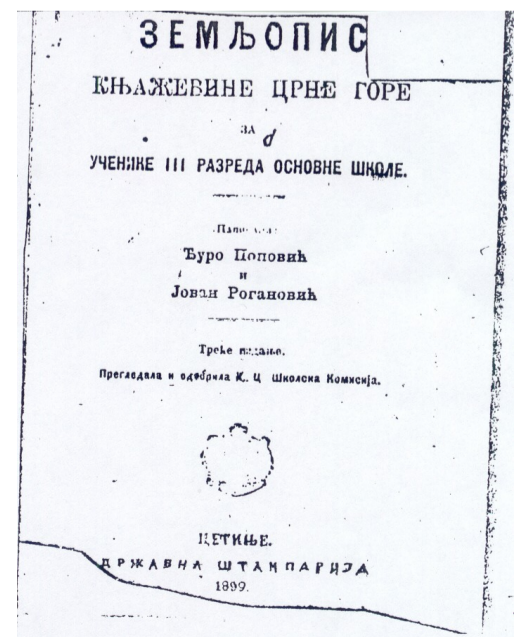

Карта Васојевића

Земљопис Књажевине Црне Горе, за ученике III разреда основне школе, Цетиње 1899. године

...Сви људи, који живе у нашој домовини, јесу Срби, већином православне вјере, а има их мало римокатоличке и мухамеданске. Сваки Србин у Црној Гори треба да искрено и сверсрдно љуби своју слободу—домовину—Црну Гору и свог Књаза, који се очински стара о њој и о нама; па зато треба да је свако изучи и позна, и да је сваки од непријатеља чува, више него свој живот.

...Ми живимо у држави, која се зове Књажевина Црна Гора и то је наша домовина, којом влада Књаз. Њу састављају десет нахија, које се зову: Катунска, Ријечка, Црмничка, Приморска, Љешанска, Зетска, Брдска, Васојевићка, Морачка и Никшићка. Нахије се дијеле на племена, а племена на братства. Ова племенска подјела између словена још се задржаје

Земљопис Књажевине Црне Горе

само код нас Срба у Црној Гори. Покрај ове старинске подјеле постоји и новија подјела нахија на капетаније, а овијех на општине.

...Осим Црне Горе има још српских земаља. У којима живе наша браћа Срби. Неки су као ми слободни, а неки нијесу, него су под туђином. Сваки Србин у Црној Гори дужан је познавати и љубити своју цјелокупну домовину—све српске земље, у којима живе наша ослобођена и неослобођена браћа Срби. Ниједан Србин и Српкиња, не смију пожалити ни живот ни имање за општу српску слободу, добро и благостање. Треба да је брат мио, које вјере био, јер тешко брату без брата.

ТОПЛИНА ЗАВИЧАЈА

Проф. др Милош Кастратовић, редовни професор Европског универзитета и члан Председништва Удружења Васојевића

ПРОФ. ДР МИЛОШ Р. КАСТРАТОВИЋ:

Др Милош Кастратовић рођен је 1959. године у Горажду- Полици код Берана. Основну школу завршио је у Горажду, а гимназију у Беранама са одличним успјехом.

Након завршене гимназије 1977/78. године уписао је Економски факултет у Београду, гдје је на одејку пословне економије, група за организацију, смјер банкарство, дипломирао 1981. године (просјечна оцјена на студијама 9,14, дипломски рад одбрањен са оцјеном 10).

На Београдском универзитету уписао је 1983. последипломске студије и 1987. године одбранио магистарски рад, а 1991. године докторску дисертацију. Цео научни и стручни рад др Кастратовића везан је за финансије. Магистрирао је и докторирао на финансијској проблематици. Стручну праксу обавио је у Братислави и Прагу, а свој радни стаж започео у привреди на финансијским пословима. Потом је радио као савјетник у Одбору за кредитно монетарни систем, Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ и као савјетник за монетарно кредитни систем, банкарски систем и систем плаћања у Привредној комори Југославије.

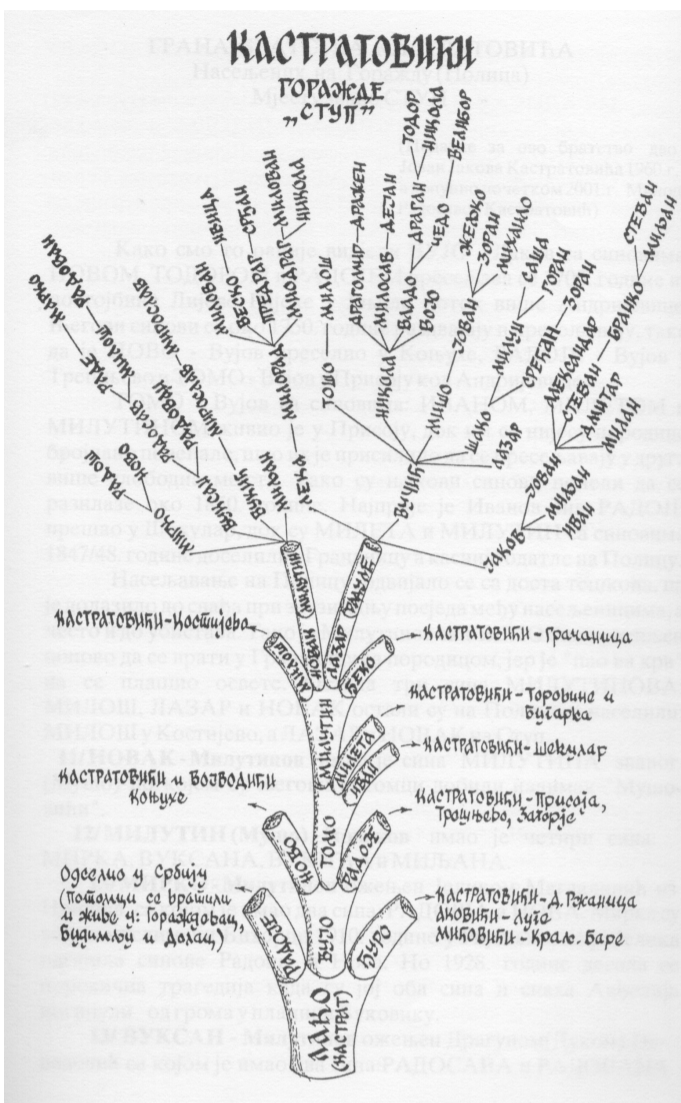
Предавао је у свим наставним звањима, а сада је редован професор за предмете: Финансије и Корпоративне финансије на Европском универзитету - Факултету за интернационални менаџмент у Београду. На Факултету за европски бизнис и маркетинг Европског универзитета предаје предмет: Менаџмент финансија предузећа. Такође предаје на ИФАМ-у – Француско

америчком факултету за менаџмент.

Објавио је велики број научних и стручних радова и излагао на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству. Учествовао је у изради великог броја пројеката (пре свега из области инвестиција и процене вриједности предузећа), елабората о оцени производних, економских и финансијских могућности појединих предузећа за измирење обавеза према повериоцима и финансијских извјештаја који су у функцији доношења пословних и финансијских одлука предузећа. Такође је учествовао у изради петогодишњих пројеката Републике Србије.

Ожењен је и са супругом Светланом има двоје дјеце: Александру и Радована.

Најзначајније објављене књиге, које су имале више издања су: Камата и политика каматних стопа у југословенској робној привреди, Претварање друштвене својине у друге облике својине, Политика каматних стопа у југословенском друштву и обрачун камата, Основе финансијског менаџмента, Менаџмент интернационалних финансија, Менаџмент финансија предузећа, Финансије за менаџере, Корпоративна финансијска пракса, Системске мере за својинско реструктурирање, Трансформација друштвене својине у друге облике својине.

Из књиге "Родослов братства Кастратовића", аутор: Милош-Мишо Симов Кастратовић

Поличка црква; у подножју мјесто Ступ

стада која су прекривала ливаде и пашњаке права су ријеткост, а садашњи мјештани живе у доста тешким материјалним условима. Некада су у Горажду постајала два одељења за ђаке прваке, а сада се они могу пребројати на прстима једне руке.

Шта се догодило са Полицом, шта се догодило са Васојевићима и да ли има наде и могућности да се стање промијени?

Наравно, тешко је дати одговор на ово питање, јер је овакво стање последица стања у цијелој земљи. Замирање привреде у Беранама, директно је погодило и људе на Полици јер су они у периоду индустријализације били усмјерени према граду. Губљење посла код великог броја људи условило је немаштину

и тежак живот.

Зато је бољи живот за ове људе везан прије свега за развојне перспективе Црне Горе, која уз бољу путну инфраструктуру, мора обезбиједити знатно јачу подршку привредном развоју Васојевића, а нарочито у областима гдје су присутне компаративне предности: туризам, воћарство, сточарство и пољопривреда.

Оживљавање привреде је предуслов за бољи живот и повећање natalитета, како би не само Полица, већ и цијело подручје Васојевића оживјели и како би се пробудила нада да може квалитетно да се живи и на овим подручјима.

У томе, у границама својих могућности, морамо помоћи родном крају, јер ће и нама и нашој дјечи бити много љепше и пријатније, када се врати перспектива и осмјех на лицима људи из завичаја.

Ко год је био на Полици није пропустио да каже: па ово је Шумадија у сред Црне Горе. У тој

ТОПЛИНА ЗАВИЧАЈА

Сваки путник намјерник, који је походио Васојевиће дивно се љепотама које је мајка природа подарила овом крају.

Једно од идиличних мјеста, у којем се може наћи спокој, јесте Полица. У централном селу Полице Горажду, изнад Ступа, на узвишењу званом Црквина, на старим темељима Немањинске цркве гордо стоји новоизграђена црква Свете тројице и позива људе да се врате својим светињама и својим обичајима.

Некада, као дјеца играли смо се поред темеља овог, од стране злотвора порушеног и несталог здања, и напајали се неком чудотворном енергијом која је будила наду да ће се она ту, на овом светом брду појавити, доносећи са собом све оно што смо као народ напустили и заборавили.

А не само да заборависмо своју цркву и своје обичаје, већ плодно земљиште Полице која је била житница Црне Горе претворисмо у пашњаке, дјеца нам у потрази за хљебом одоше у свијет, па нам куће осташе празне и напуштене.

Село Горажде

и ти снови остварују.

А Полица, остаће увијек шумадијски зелена, расцвјетана и надам се распјевана и сретаће увијек раширених руку све оне који долазе да уживу у њеној топлини и раскошној љепоти.

Проф. Др Милош Р. Кастратовић

ЗНАЊЕ—КЉУЧНИ РАЗВОЈНИ РЕСУРС НАЦИЈЕ

Богдан Раичевић, носиоца Обилићеве медаље
јед професора Мирослава Раичевића

Мирослав Раичевић је рођен 1957. године у Праћевцу код Берана, у Црној Гори. Његови родитељи, Мирко и Мируна (рођена Божовић), преселили су се средином шездесетих година прошлог вијека, у Лужац, надомак Берана, ради школовања своје шесторо дјеце. Основну школу и гимназију је завршио у Беранама. Економски факултет у Београду дипломирао је на Одсеку за спољну трговину, 1981. године.

Завршио је последипломске студије на Правном факултету, у Београду, а на Факултету за интернационални менаџмент (Београд), докторирао је на тему: "Међузависност економске дипломатије и бизнис политике."

Након завршеног факултета радни однос је засновао у Сложеном предузећу ФАП ФАМОС БЕОГРАД, у Служби извоза, где је радио до 1990. године. После тога на Институту за интернационални менаџмент, из Београда, обавља послове извршног директора.

Током 1986. године завршио је специјализацију на Институту економије Академије наука СССР, у Москви, из тематске области "Научно-технички прогрес и међународна размјена технологије", а 1992. године, на *Manhattan Institute of Management, New York*, стиче *Executive International MBA* диплому у области интернационалног бизниса.

Од оснивања Факултета за интернационални менаџмент 1993. године ради у овој образовној институцији где предаје *Интернационалну економију* и *Бизнис политику*. Редован је професор Европског универзитета. На *Факултетуту за европски бизнис и маркетинг /Београд/* предаје *Легално*

бизнис окружење и *Економску дипломатију*.

За члана Научног друштва економиста (НДЕ) изабран је 2002. године. Од 1998. године Проф. др Раичевић предаје *Економску дипломатију*, по позиву, на *Дипломатској академији* Министарства иностраних послова Србије и Црне Горе.

Учествовао је на бројним научним сакуповима у земљи и иностранству.

Аутор је бројних радова и следећих књига: *Стратегија развоја дугорочне привредне сарадње Југославије са Совјетским Савезом*, Институт за међународну политику и привреду и ПКЈ, Београд 1988. (коаутор); *Бизнис политика*, ФИМ, Београд, 1996. (Коаутор); *Бизнис политика - практикум*, ФИМ, Београд, 1996; *Интернационална економија - практикум*, ФИМ, Београд, 1997; *Економска дипломатија у светској економици*, ФИМ, Београд, 1997; *Интернационална економија - са основама економске дипломатије*, ФИМ, Београд, 1998/2002, 2003.; *Бизнис политика - управљање стратешким процесима*, измењено и допуњено издање, ФИМ, Београд, 1999/2001. године.

Добитник је више награда за књижевно стваралаштво; два пута је добио награду Андрићеве задужбине за поезију. Објавио је двије књиге поезије: *Галиоти*, Матица српска, Нови Сад, 1997. године и *Поновно учење живота*, Народна књига, Београд, 2001. године.

Ожењен је, има четворо дјеце. Живи и ради у Београду.

Проф. др Мирослав Раичевић, редовни професор Европског универзитета и члан Председништва Удружења Васојевића

ЗНАЊЕ – КЉУЧНИ РАЗВОЈНИ РЕСУРС НАЦИЈЕ*

Период привредне и друштвене транзиције узрок је бројним проблемима у нашој земљи. Један од њих је разградња вриједносног система, и посебно, урушавање друштвеног и материјалног статуса знања и прогреса заснованог на знању.

Резултат је (мало) познат: током последње деценије прошлог вијека Србију и Црну Гору напустило је око 400.000 људи, од чега је више од 10% високообразованих стручњака, научника и инжењера. У периоду 2001 – 2003. године само у САД је 19.649 наших сународника добило уселеничку визу (процјењује се да међу њима има близу 3000 високообразованих стручњака, укључив 26 личности које су добиле уселеничку визу по основу *изванредних достигнућа и резултата*). Овакав тренд се наставља и сличног је карактера у односу на друге циљне земље миграције.

Стање наше спољнотрговинске размјене, национални доходак, правна сигурност, обим „сивог привређивања“ у нашој земљи, ниво корупције и ниска конкурентност домаће продукције на свјетском тржишту само су последица разарања привредног и друштвеног развоја заснованог на знању.

Свијет живи и развија се другачије: Савјет Европе је 2000. године прихватио платформу за повећање конкурентности европске привреде, која управо промовише развој заснован на знању, који ће омогућити одрживи економски раст и већу социјалну кохезију. Стратешка реализација ове платформе је, увелико, у току. То је изазов за наше образовање, привреду и политику - ми смо значајан дио европског привредног простора у којем своју улогу и значај можемо повећавати, прије свега, развојем и знањем.

Међутим, безброј је примјера у историји који указују на изгон знања из наших перспектива. А свијет живи и развија се другачије: данас научно-технички прогрес отвара врата успону и трајању разборитим и мудрим народима. То није питање појединца, иако може бити борба појединца да знање усмјерава ка добробити нације. Знање је витални национални интерес, интерес најпрвог реда – зато што се тиче будућности, а тиме и будућих генерација. Најпозитивнији однос управо према образовању и науци има Лимска долина и сав Васојевићки крај.

Само ће знање и стваралачки рад дати нашем потомству извор снаге којом ће одговорити на изазове које намећу савремена Европа и свијет.

Биоградска гора

*Проф. др Мирослав Раичевић,

Из књиге "Економска дипломатија у светској економици", II издање, Београд, 2004/2005.

ВЕРУША—ПОТЕНЦИЈАЛНА ТУРИСТИЧКА ДЕСТИНАЦИЈА

У најтоплијем дому (у кући на Веруши) мајка Драгиња и Мијо Вешовић

ВЕРУША

Свако кога на Верушу пут евентуално нанесе дуго потом прича о њеним љепотама. А како и не би, када нигдје као ту нема тако лијепих ливада, шума, висова, извора, потока, рибњака и другог.

Веруша се налази на око 1100 метара надморске висине испод самих Комова. Удаљена је од Подгорице само 50 километара и то је чини посебно атрактивном за викенд насеља, излете, одморе и слично.

Пут до Подгорице је у лошем стању и то је допринијело да ово село, као и друга у околини остану неразвијена донекле и напуштена.

Зиму у овом селу проведе тек неколико домаћинстава. Живот се враћа са доласком прољећа. Старосједоци се враћају, обрађују земљу, викендаши обилазе куће, а Веруша оживи све до касно у јесен.

Чувена је Веруша по квалитетном млијеку, сиру и скорупу (којег је нажалост све мање, јер сточарства готово да и нема).

Познати су верушки кромпир, шаргарепа и други производи.

МИОДРАГ—МИЈО ВЕШОВИЋ

Члан Председништва Удружења Васојевића

Рођен 1958. године у селу Веруша—Лијева Ријека. Основну школу завршио у Лијевој Ријеци, средњу Војну школу завршио у Сарајеву. Дипломирао је на Факултету за интернационални менаџмент Европског универзитета у Београду.

У активној војној служби провео је осам година и то на Брионима—Пула, где је живио до краја 1991. године. Од 1986. године бави се приватним бизнисом.

Ожењен је. Отац двоје дјеце. Живи и ради у Београду.

Тамара и Ивана, кћерке Мија Вешовића, радо долазе на Верушу

Број викендица на Веруши се повећава из дана у дан

индустрију уопште нема. Дрво се нажалост бере и најчешће непрерађено, у облом стању, одлази на тржиште, а становништво остаје незапослено.

Евентуални ауто пут би засигурно све ово промијенио. Веруша би дошла на тридесетак километара од Подгорице, боље би се повезала са сјевером Црне Горе, а самим тим и са Србијом. Сви потенцијали, у првом реду, природни које има овај крај, би лакше и брже стизали на сва тржишта. Становништво не би имало потребе да се сели и тражи боље услове за егзистенцију, јер и ми који живимо ван својих огњишта највероватније радо би се вратили и дали свој допринос за оживљавање наших села и за унапређење живота у њима. Свакако да очекујем скори развој ове средине, а самим тим и враћање општине Лијевој Ријеци, што би створило претпоставку и услове за повратак врхунског кадра којег овај крај има напретек.

На Веруши се у неколико приватних рибњака узгаја најквалитетнија пастрмка, која све више осваја тржиште.

Узгој малине је у све већем порасту, а по околним висовима расте на десетине врста чајева, боровница, купине, малине и другог љековитог биља.

Уз повољне климатске услове, свако љето донесе род гљива (вргањ, лисичарка и смрчак), чије брање за мјештани овог краја постане својеврстан бизнис.

Све ово, и много другог, што Веруши даје природа, а мјештани унапређују је на веома скромном нивоу.

Надам се да ће кроз овај крај ускоро проћи ауто пут, те да ће доћи до унапређења услова за живот и реализације неких пројеката као што су: изградња фабрике воде, изградња ски-стаза и лифтова, мотела, ресторана и другог, што би Верушу смјестило на карту туристичких дестинација Црне Горе.

Извори које има Веруша и сва села испод Кома су врхунског квалитета (многи су испитани) и велики су потенцијал за развој овог краја.

Висови, у зимском периоду богати снијегом, нуде врхунске могућности за изградњу ски-стаза на које би и Швајцарци завидјели, а на које је за сада једино могуће стићи са добрим крпљама.

Крај богат дрветом (буква, јела, смрча и бор) дрвну

СПОРТ ЗА СВЕ

Mr. Jездимир Марсенић,
генерални секретар Спорт за све Србије
и Црне Горе; Члан Председништва
Удружења Васојевића

Њерка Даница је завршила Економски факултет у Београду, а млађа ћерка Ивана је студент пете године на Медицинском факултету у Београду. Моја деца су без иједног порока, што је, признаћете, у данашњим условима одрастања, знате тешко остварити.

Jездимир Марсенић подноси реферат
у Кејп Тауну

Има много лепих места на којима сам био. Ипак, посебан утисак носим из Кејп Тауна (југ Африке), и изнад свега Јерусалима. Обишао сам сва света места у Израелу и имам титулу Хације. Ипак, најлепште се осећам у Васојевићима и посебно Ријеци Марсенића. Тамо често боравим.

Шта тренутно радите?

Ових дана се спремам за учешће у раду Конгреса “Спорт за све као средство у образовању и развоју”, који се одржава у Риму у организацији Међународног Олимпијског комитета. Тамо присуствујем у име, и испред, Олимпијског комитета Србије и Црне Горе. Посебну ангажованост сам усмерио на припрему за Међународну конференцију на тему: “Сарадња владиних и невладиних организација на развоју Спорта за све у земљама југоисточне Европе”. Овај скуп се одржава у Београду од 21. до 24. априла 2005. године под покровитељством Савета Европе, Светске асоцијације за спорт и здравље и Међународне асоцијације за спорт и културу.

Истовремено, у сарадњи са светском, европском и балканском Федерацијом за раднички спорт, припремам терен за организацију Међународне спортске манифестације која ће се одржати 2005. године на Брезовици—Косово и Метохија под мотом: “За мир и толеранцију”. Биће то први масовни догађај на овим просторима након НАТО агресије.

Реците нам нешто укратко о себи...

Рођен сам 7. јула 1944. године у Ријеци Марсенића, Андријевица. Гимназију сам завршио у Беранама. Као гимназијалац сам се бавио сликањем. То је наша породична преокупација. Мој средњи брат је академски сликар, као и његово двоје деце. Упоредо са тим хобијем играо сам рукомет за Беране што ме је касније усмерило на Факултет за физичку културу који сам завршио у Београду, а постдипломске студије у Новом Саду.

Где сте до сада радили и шта?

У својој дугогодишњој пракси радио сам у друштву “Партизан” Чукарица, био генерални секретар Партизана у Београду, стручни сарадник у СОФК Србије—задужен за припрему перспективних кандидата и потенцијалних олимпијца Србије. Био сам неколико година ангажован у Универзитетском центру као предавач Физичког васпитања на Музичкој академији у Београду. Известан период (1991—1994.) био сам директор “Станком турса” у Београду након чега сам именован за генералног секретара Југословенског савеза за спортску рекреацију. Тренутно сам по трећи пут именован за Генералног секретара Спорта за Све Србије и Црне Горе. Члан сам Скупштине и Програмске комисије Олимпијског комитета Србије и Црне Горе, Председништва Балканске асоцијације Спорта за све (БСФАА) и Балканске асоцијације за раднички спорт (БАРС). Члан сам Борда и Стручних комисија Светске асоцијације за спорт и здравље (ЦЕСС) и Светске асоцијације за спорт и културу (ИСКА) и Светске Асоцијације спорта за све (ТАФИСА).

Вас сматрају једним од бољих познавалаца проблематике масовне физичке културе код нас...

Ако желите да успете у било ком послу, морате у њега да уложите много. Ја сам дете са села коме ништа није ишло лако. За све сам морао да се изборим, пре свега радом и односом према послу. У таквом приступу рађају се нове идеје, нови програми и нови резултати које морате стално да потврђујете. Знате, ви утакмицу играте ако сте на терену. Ако сте на клупи за резервне играче полако идете у заборав, те вам је следеће место—гледалиште.

С обзиром да толико радите, имам провокативно питање, јесте ли богат човек?

Да, јесам. Додуше, моје богатство је у мојој породици и пријатељима. Имам супругу—професор хемије и троје деце. Син Дејан је професор Физичке културе у једној београдској школи, средња уз то имам велики број пријатеља—добрих људи. Има ли већег богатства? Ако сте мислили на материјално богатство, моја породица и ја смо врло скромни. Додуше, кажу да човек има по неку шансу да се финансијски обезбеди—уколико је искористи. Ја моју нисам искористио.

Значи, имали сте је?

Да, и то врло примамљиву.

Након петнаестак дана проведених у Немачкој 1976. године, где сам предавао на неким курсевима за волонтере у Немачком савезу спорта за све, њихов државни Министар спорта ми је понудио добро плаћен и атрактиван посао који сам одбио. Препоручио сам сарадника који је данас финансијски веома богат човек. С обзиром да сам ту прилику пропустио, нову ни не тражим, нити очекујем. Без обзира на то, не кајем се.

Кажу да сте веома уважени у светском покрету и философији Спорта за све. Доста путујете. Често сте на стручним скуповима.

Можда претерујете. Признајем да знам скоро све људе који у свету носе овај покрет. Знају и они мене. Често смо у контакту, размењујемо идеје и ставове. Конгреси су места где те идеје добијају легитимитет и официјелну форму. Понекад и ја то чиним.

Шта Вас је посебно импресионирао са тих путовања?

Ријека Марсенића, родно место Jездимира Марсенића

Jездимир Марсенић на Рту Добре Наде

АНДРИЈЕВИЦА

Панорама Андријевице

*Проф. др Милија Зечевић и
Веселин Бакић, председник СО Андријевица*

Општина Андријевица, налази се у сјевероисточном дијелу Црне Горе. Захвата простор од 340 км² окружен високим планинама, *Комовима, Бјеласицом и Проклетијима*, које чине природни оквир ове Општине. Међу њима се прожима као нит долина *Лима* која има улогу спајања ових разноврсних простора, па са њом чине

јединствену географску цјелину.

Припада кругу приграничних општина јер са сусједном државом Албанијом има 25 км границе и најмање развијених општина у Црној Гори.

Према подацима из задњег пописа од 1991. године насељена је са 6.696 становника распоређених у 24 насеља, а организованих у 15 мјесних заједница.

У општинском центру Андријевица живи 1.000 становника, а остали на сеоском подручју.

Двије осморазредне школе са тринаест подручних одјељења на сеоском подручју и Средњу мјешовиту школу похађа 1.000 ученика.

Укупно је запослено 1.000 грађана, од тога у привреди 750, а у ванпривреди 250.

Процјеном биографских, еколошких, здравствених, естетских, спортско-рекреативних, економских и саобраћајних и других карактеристика и релевантних природних и антропогених фактора дошло се до закључка да ово подручје има веома повољне услове за развој читавог спектра савремених видова планинског туризма. Још доста добро очуване природне вриједности планина Комова, Бјеласице и Проклетија са живописним долинама ријека пружају могућност развоја разних врста планинског туризма као што су спортско-рекреативни, здравствени, катунски, планинарење, лов, риболов итд.

За сада су у развоју: - планинарење на Комовима; - спортски риболов и лов; - сплаварње ријеком Лимом.

Од туристичких капацитета у Андријевици постоји хотел Комови "б" категорије са 90 кревета.

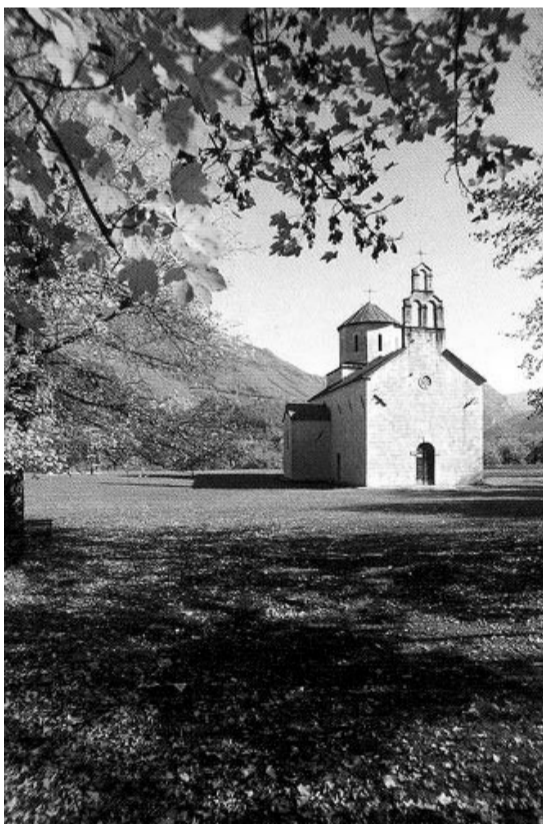
Андријевица, и ако своју физиономију добија тек средином XIX представља културну и образовну престоницу овог дијела Полимља.

Смјештена на тераси изнад Лима, она данас сама по себи представља културно – историјски споменик са својом јединственом архитектуром.

У самом граду налази се и *спомен парк Књажевац* гдје се као својеврсни мост времена преплићу вјекови и догађаји и причају нам преко споменика наслоњених један на други својеврсну историјску причу овог краја.

Комплексом доминира црква Светог Арханђела подигнута 1887.год. и слави 10 годишње битке на Морачи, када је Књаз Никола положио камен темељац и дао помоћ изградњи цркве.

Уз прву државну школу (1863.г.) цркву (1887), биоскоп и читаоницу (1892 г.) одвијао се културни и образовни живот овог средског мјеста до шездесетих година овог вијека. Губљењем статуса општине (1960.г.) и проласком новог пута према Плаву остаје се без јединог културног објекта у граду.

Црква Светог Арханђела на Књажевицу

Данас се, после повратка статуса општини, културно – забавни живот организује у оквиру дјелатности ЈУ "Центар за културу и спорт" основане 1994.год.

И ако без Дома културе (којег је Република почела да гради 1997.г. па одустала) уз помоћ плејаде истакнутих пјесника, сликара, музичара и љубитеља ове средине у току цијеле године организују се низ културно забавних манифестација, изложби, концерата, поетских вечери. Централна манифестација у оквиру ових активности су свакако "Андријевачки дани културе" који сваког јула у част Дана општине својим садржајима претендују да обогате живот својим житељима и гостима. У оквиру "Центра за културу" дјелује и Градска библиотека и читаоница која ове године слави 110 год. Постојања. Центар је и издавач часописа "Времекази", осмишљеног као специјалан водич кроз прошлост, садашњост, а ка будућности ових простора у културно – образовном смислу.

Проф. др Милија Зечевић у посјети Скупштини Општине Андријевица

БЕРАНЕ

Улица Мојсије Зечевића

Беранска Општина у Горњем Полимљу лежи између врхова Бјеласице на западу, Цмиљевице на истоку, Тивранске клисуре на сјеверу и Сутјеске и Превије на југу. Као што се види она је добро природно ограничена, сем на сјеверо-истоку гдје је преко Полице и Бихора низ мањих кречњачких узвишења, углавном планинским висовима. Беранска општина простире се на 647 км². Од укупне површине на плодно земљиште отпада 91% или нешто око 62 хектара. Неplодног земљишта је око 5,5 хектара. На овој територији живи око 40 хиљада становника.

Подручје Беранске општине има углавном умјерену континенталну климу. У појединим мјестима Општине температура може достићи до 37 степени, а зими и до -30 степени. У ужем дијелу општине прољеће наступа рано и оно се углавном поклапа са календарским што је повољно за ране прољећне пољопривредне радове и за вегетациони период који у просјеку траје 250 дана. Зиме су дуге и углавном оштре са ниским температурама.

Подручје општине богато је водом, што је последица састава земљишта, биљног покривача, рељефа и климе. Лим је главна ријека

Беранска гимназија основана 1913. године

која одводи 98% воде са територије Општине. Вода Лима није искориштена иако располаже знатном снагом која се може за изградњу хидроцентралне. Лим је богат разноврсном рибом (11-15 врста). У општини има 27 мјесних заједница са 51 насељем. У самом граду живи око 13 хиљада становника а у читавој општини око 40 хиљада.

Индустријска производња је веома мала јер су многа предузећа у задњих 10 година престала да раде због познатих дешавања на овим просторима. У ранијем периоду многа пољопривредна домаћинства су пресељена са села у град због тзв. индустријализације, тако да је пољопривреда замрла, село запостављено а индустрија угашена тако да већина становника тешко живи. У последње вријеме отворено је

много приватних предузећа углавном на бази трговине и угоститељства. Производних је веома мало. У тим предузећима запошљавају се углавном на црно, те немају неки друштвени значај. Укупан број запослених је око 3 хиљаде.

У Општини Беране постоји један [дјечји вртић](#), [13 основних школа](#) и [4 средње школе](#). У Општини постоји Општа болница и дом здравља са 61 љекаром, 20 стоматолога и око 350 здравствених радника средњег образовања. Број корисника материјалног обезбјеђења креће се око 1200. Развоју културе у овом крају, све до новијих времена, основни печат давала је Српска православна Црква, односно овдашњи манастири, Шудикова, Ђурђеви ступови и др., као носиоци укупне духовности у српском народу. Ту улогу, касније, у извјесној мјери, [преузимају школе](#) и, све више, институције које се културом баве. Посебну улогу у томе имала је Беранска гимназија, основана 1913. године. Из њених клупа изишао је велики број истакнутих културних посленика и научника, у великом броју области људског дјелања.

Реља Јованчевић,
предсједник СО Беране

Општина Беране

Пешића језеро

ВИНИЦКА*

Село Веницка налази се у сјевероисточном подручју Васојевића, у сливу горњег тока Лима.

Ова планинска област са надморском висином око 700 м, испресјечана је рјекама, потоцима са више врела и извора, а окружена Комовима, Бјеласицом, Проклетијама и Смиљевицом.

Према предању од Васова три сина: Раја, Новака и Мијомана, намножила су се бројна братства која се групишу у три братственичке групе:

- Рајовићи
- Новаковићи
- Мијомановићи

Рајовићи се дијеле на Лопаћане—Дабетиће и Ковачевиће.

МИЈОМАНОВИЋИ

Мијомановићи потичу од Васова сина Мијомана и по њему се тако називају.

Добро су се развијали и др Јагош Вешовић пише, да их је било 760 кућа почетком двадесетог вијека.

Живјели су у Лијевој Ријечи и били настањени на мјесту званом Грби До.

Панорама Веницке

Детаљ са Јеловице

Бјеласица

Др М. Лутовац пише да је масовно досељавање у Доње Васојевиће отпочело после 1700. године.

Досељеници у Веницкој затекли су врло мало старосједелаца, а по предању, прво је досељена породица Радосава Зечевића, а уз помоћ Зечевића доселило се братство Саичића.

Према предању које се о овом братству брижљиво чува, њихов предак Васо потиче од Немањића, који се доселио у Лијеву Ријечу, а његов предак се звао Васоје (1217.—1286.), а потиче од краља Радослава Немањића.

Најбројније братство у Веницкој су Зечевићи, који са Саичићима припадају ужој групи Брајотића.

Брајота Комненов живио је на једанаестом кољену и имао је шест синова: Јована, Тадију, Ђура, Боја, Вука и Петра.

Вук Брајотић је посјекао 74 турске главе, а није имао пород.

А од остале браће су постала бројна братства:

- Зечевићи
- Саичићи
- Масловарићи
- Дубаци
- Јочићи
- Јованчевићи
- Губернићи, са својим огранцима: Фатићи, Лепосавићи, Нововићи, Ђерковићи, Целићи и

Вуковићи.

Вук Брајотић је посјекао Мустај-пашу Мухметбеговића. Он је био симбол јунаштва и побједа и са попом Ракетићем одбранио је Лијеву Ријечу од Турака.

У братству Зечевића очувано је предање које говори о свом поријеклу, настанку и развоју и прецима све до родоначелника Васа.

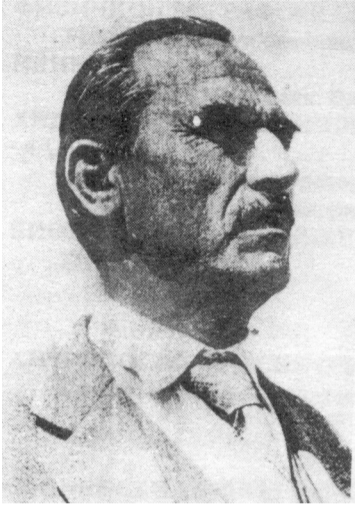
Велики допринос одржавању братственичке традиције дао је Вучић Вучетин Зечевић.

По предању Зечевићи су добили презиме по Вуку Брајотићу, јер је сјекао Турке као зечева, а према другом предању Зечевићи воде поријекло од Тадије Брајотина односно од његовог сина Ника.

Највећи дио Зечевића у Веницкој потиче од Радосава. Наиме, Радосав се доселио у Веницку са четири сина: Савић, Милован, Станиша и Панто. Данас њихових потомака има преко 2000 и највише их живи у Београду.

*Оптирније у књизи "Веницка", Јована Зечевића

БУДИМЉА

Радомир П. Губеринић

Будимља је једно од четрдесетак села садашње беранске општине, које заузима средишњи дио беранске котлине у средишту старе Рашке на сливу горњег Лима у сјевероисточној Црној Гори.

Она се на западу и сјеверозападу читавом својом ширином наслања на општински центар Берана и ријеку Лим, те се може третирати готово као предграђе. То је, поред повољне локације, и био разлог да сви индустријски погони беранске општине буду изграђени у будимском атару.

Будимља се граничи на истоку селима Заграђе и Дапсићем, са југа Петњиком,

са запада и сјеверозапада предграђем Харемима и ријеком Лим до испод скакавачког моста на Лиму, а са сјеверне и сјевероисточне стране са селима Маште и Горажде.

Будимља се карактерише пејзажном разноликошћу и мозаичношћу. Дијели се готово на два једнака дијела: на Доњу и Горњу Будимљу, који се рељефно разликују.

Доњу Будимљу дијели Будимска ријека на једнаке двије половине. На сјеверној страни Доње Будимље према Полици, пружа се обод који Полицу уздиже над Будимљом у просијеку за око 120 метара. На том ободу се уздижу два одвојена брда—Тивран и Јејевице. Источније је узвишење Руденице, а сасвим на истоку налази се **Градац**, на коме се налазе остаци средњевјековног града Будима.

На јужној страни села у Горњој Будимљи налази се благо заобљена узвишења Јасиковац, Никољбрдо, Дубица, Дапсићко брдо и равна површина Заруђе.

Године 1219. у Будимљи је Свети Сава основао једну од првих седам епископија. Та епископија је првобитно била смјештена баш у Будимљи, па је касније премјештена у Ђурђево Ступове на лијевој обали Лима.

У Будимљи се налазе и остаци манастира Шудиково, који по свом значају није заостајао за Ђурђевим ступовима. Његовој тајанственој локацији, смјештеној на самом улазу у дубоку Тивранску клисуру, нададаје се још тајанственије његово подизање. Многи су истраживачи покушали да разјасне вријеме његовог настајања, али до сада са slabим резултатима.

Стара Будимља је с разлогом сматрана драгуљем Старе Рашке. Али и сама Будимља имала је своје драгуље; град Будим на Грацу, његово подрађе Шехер, са тргом и царинарницом лоцираном на средњевјековном међународном караванском друму са мора према Поморављу и Подунављу, затим манастир Шудикова, са киновијом, сједиштем свесрпског црквеног Сабора, библиотеком и школама даскалском, списатељском, преписивачком и сликарском са челником свесрпског фреско-сликарства попом Страхињом Будимљанином.

У Шудикови су биле похрањене мошти светог Арсеника Првог, као и мошти цара Уроша Петог које су ту пренесене из Неродимља.

У Будимљи је било седиште будимљанског жупана—касније краља Стефана Дечанског, ктитора цркве Урошевице, који је са својим сином каснијим царем Душаном извјесно вријеме био грађанин Будимље.

У Будимљи су очувани темељи четири цркве. Ту је било сједиште управне духовне и световне власти; Будимљанске епископије, касније митрополије, Будимљанске жише, касније кадилука.

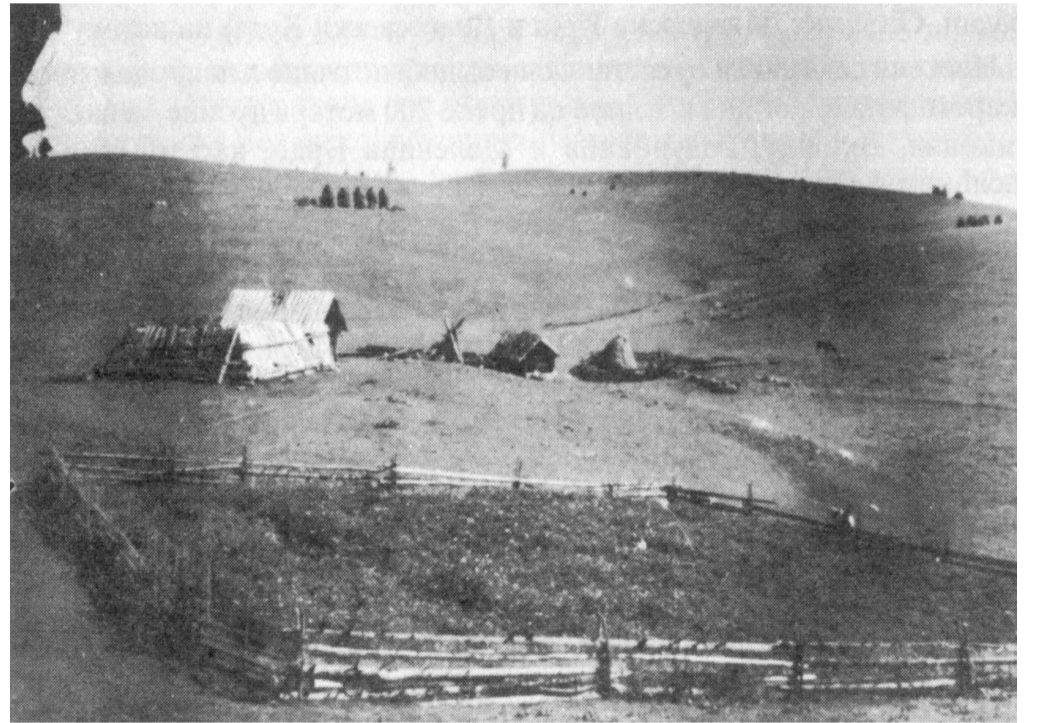
У Будимљи су се одиграли побједоносни бојеви на челу са славном свијету познатом Рудешком битком у којој су посјечена два паше.

Ту имамо континуиран рад Будимске школе од 1882. године, као и будимске општине од 1913. године.

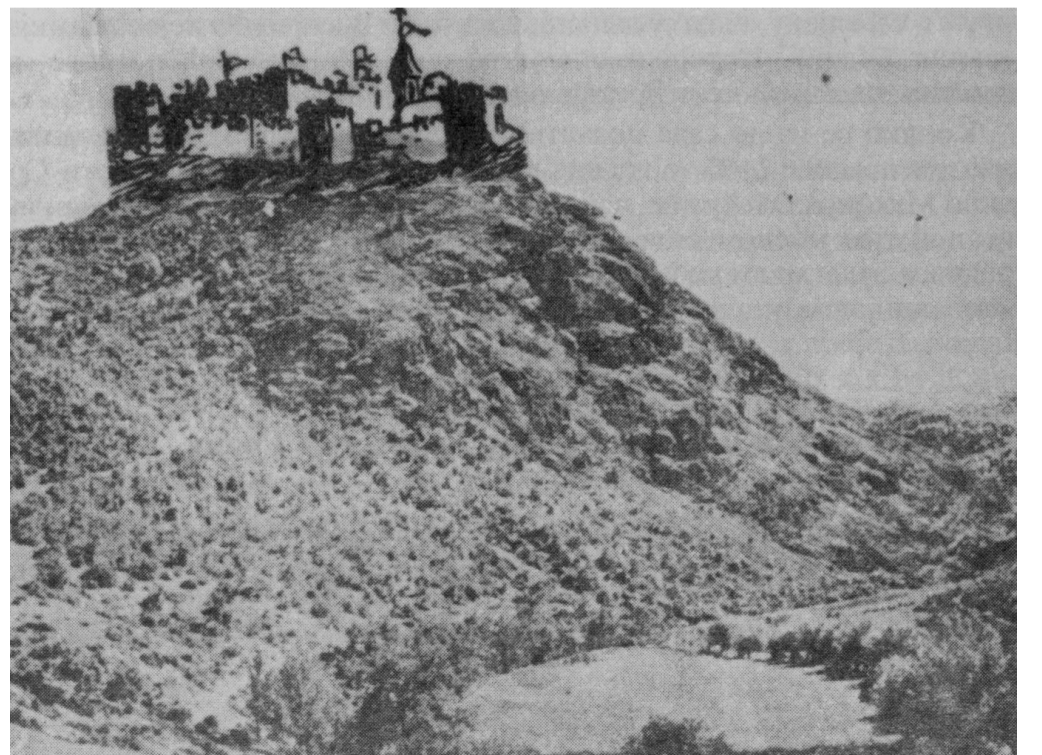
*Извод из књиге Будимља,
аутора Радомира П. Губеринића*

Села Будимља—доња

Цаковица (Будимска планина)

Град Будим на Грацу
(рад сликара Сабахете-Беке Масличих према легенди и очуваним остацима града)

МАШТЕ, ДРАГОСАВА, БАБИНО, ГОРАЖДЕ, ЗАГРАЂЕ, ТМУШИЋЕ

ПОЛИЦА

Драгом пријатељу, др Милији Зелевчићу,
неотомничком јавном, културном и научном рад-
нику, борцу за својој покреће државно убо-
ли животи -
Аутор
крес: Вулетих
Београд, 2.10.2011.

Душан Вулетих,
професор

Група села сјевероисточно од Будимље, смјештених као на великој полици, испруженој од циновског брда Тиврана на западу, па до огранака планина Буковика и Тујака на истоку, назива се једним именом **Полица**.

Полица је посебно позната по томе што је као погранично село према пространом муслиманском крају, који је био уз Турке, много пута паљено и ватра је гутала све.

Са њихових скромних брвнара горело је и све друго, па и какав у ковчегу чувани документ или слика.

Током деветнаестог и двадесетог века Полица је предавана ватри десетак пута. Та невоља њеног народа трајала је све до коначног ослобођења од Турака по завршетку Балканског рата 1912. године и опет од 1914. до 1918. године тј. до ослобођења од Аустро-Угарске окупације. Паљевине кућа бивало је чак и у току Другог светског рата.

Због пренасељености и оскудице у земљи Поличани су се масовно одсељавали у Србију, што се особито дешавало после Берлинског конгреса.

Полицу сачињавају шест села: одмах испод Тиврана је **Драгосава**, село **Маште** је испод Драгосаве, ближе путу који средином Полице пролази од Берана ка Рожајама преко Горњег Бихора. **Бабино** је сјеверније и граничи се са селом Љешницом, које не припада Полици. **Горажде** заузима централни дио Полице, с једне и друге стране поменутог пута. Источно од Горажда је **Заграђе**, које се пружа до Голог Брда. Преко Голог Брда је крајње Поличко село **Тмушиће**.

По конфигурацији земљишта, Полица се доста разликује од осталих села Горњег Полимља, односно Васојевића. Више личи на неки шумадијски крај, са својим благим брежуљцима, воћњацима, њивама, ливадама и шумама.

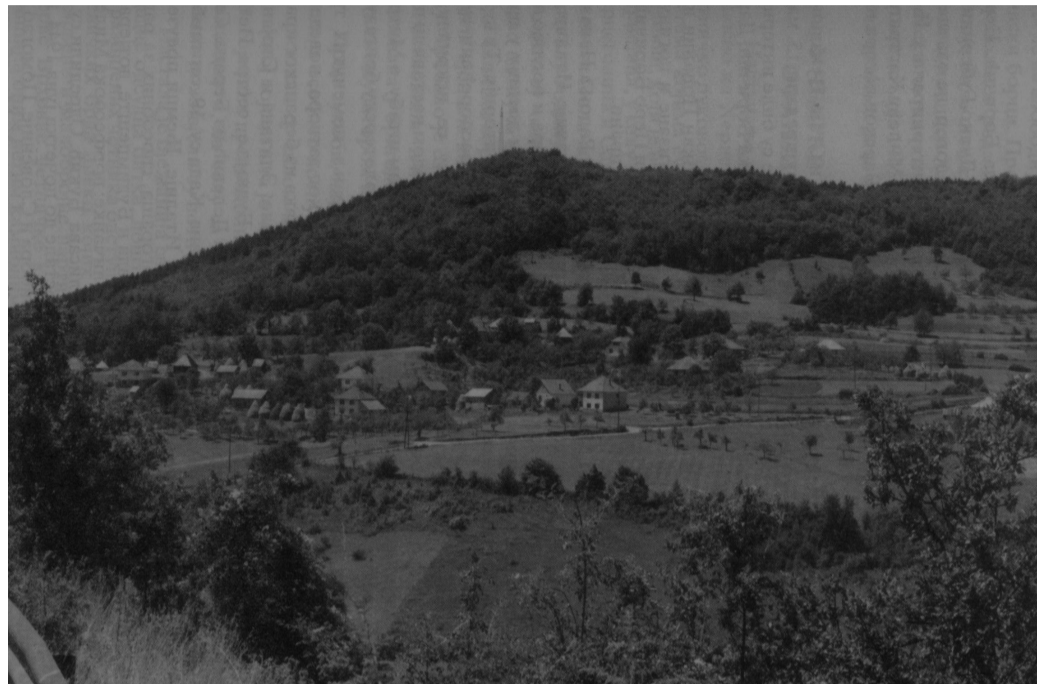
Полица је богата рудом угља, особито средишњи дио поличког басена у горашком засеоку Диња и на Драгосави.

У селу Бабину су откривене велике сировинске резерве лапоровите глине за производњу керамике.

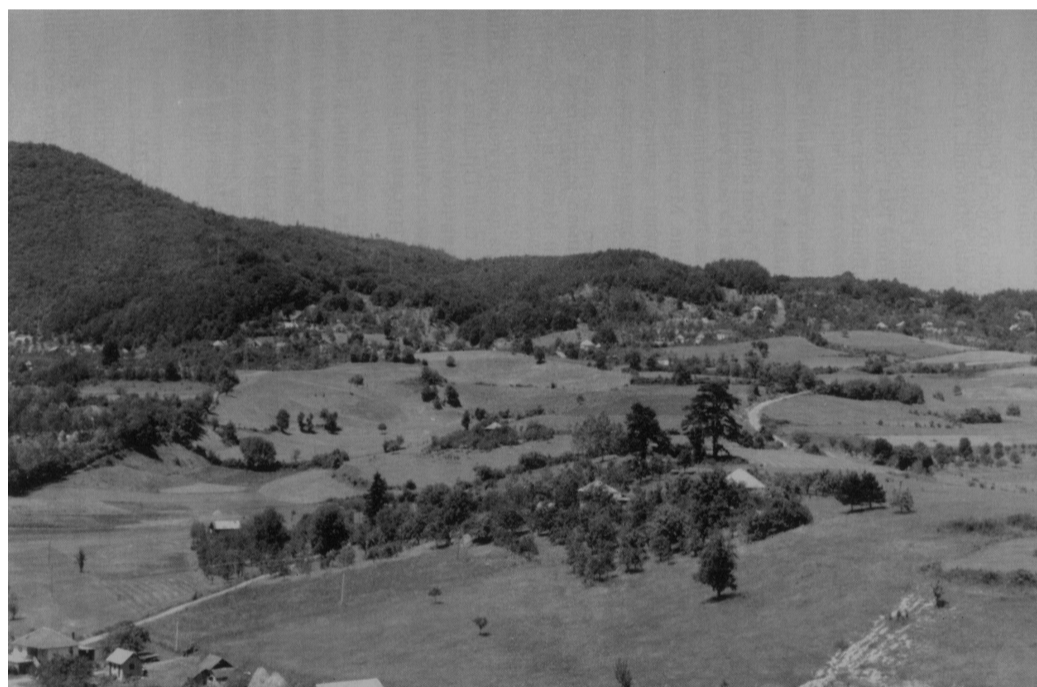
Беранска котлина је нижа од Полице за око 120 метара у просјеку.

Висина дна Полице креће се од 780 до 920 метара, а простире се на око 33 км².

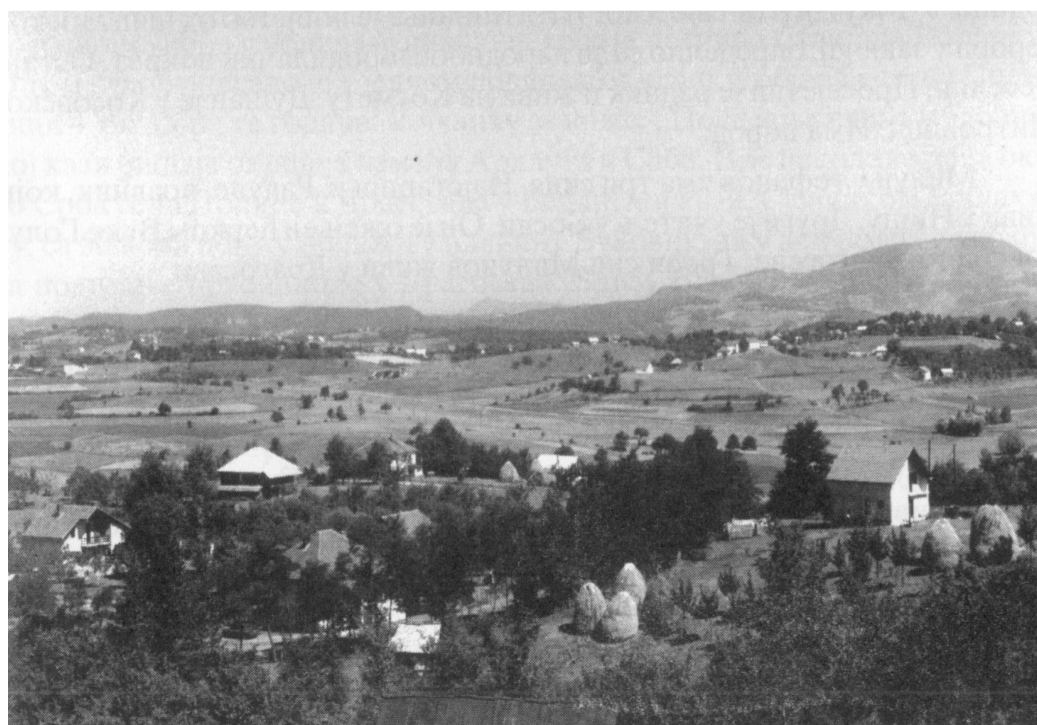
Села Полице, са својим плодним њивама и питомим ливадама, сигурно спадају у најљепша у Васојевићима.

Село Маште. Сликао Владо Вулетих 9. 8. 1998.

Дио Машта и Драгосаве. Сликао Владо Вулетих 9. 8. 1998.

Село Горажде. Сликао Владо Вулетих 9. 8. 1999.

Из књиге *Полица*, аутора Душана Вулетиха

О ПРВОЈ ШКОЛИ У ВАСОЈЕВИЋИМА

Школска 1959/60. година, 10. јун

Први учитељ школе у Краљима био је бегунац из Дробњака, неки Ђока Голевећ, почетник ђак манастирски. Школа у Краљима имала је три ученика. Један од њих био је и пиротски прота Милош Велимировић. За девет месеци у школи је било три учитеља. Нема прецизног податка али упућује на то да је та школа почела са радом 1855. године.

У својој књизи “Васојевићки главари” (1929) Батрић Марјановић бележи да је за име Хаџи-Петра Вулића везана “појава прве основне школе у Краљима (Васојевићи) онда, када је херојство била права ствар, а јатаган светиња... Међутим, један од његових ђака, касније пиротски прота, Милош Велимировић (1886-1911), ваљда, причајући својој деци, о свом завичају и свом школовању, оставља драгоцене податке о раду те прве школе у Краљима.

Његова ћерка Љубица Попадић-Велимировић у својој “Хроници дома Милоша Велимировића свештеника” (Архив САНУ, ин. Бр. 14221, Београд, 1963), каже: “У време Милошевог детињства није било никаквих школа у том крају. Међу бегунцима из Дробњака био је тада и неки Ђока Голевећ, почетни ђак манастирски који је нешто мало знао да чита. Отац Милошев Велимир предложи Голевећу да “учи дјецу на књигу” и овај прими предлог под условом “да и он добије псалтир и три буквара за ђаке”.

Убрзо потом Велимир, отац Милошев пође у Пећ и купи псалтир и букваре са словенским словима за будуће ђаке у Краљима. Прва школа у Краљима почела је да ради “крај прозора Велимирове куће”. Пиротски прота Милош Велимировић (1848-1920) био је један од тројице ђака, мада тада није имао ни пуних седам година.

У истој просторији где се обављала настава сакупљали су се сељаци и бегунци, пили ракију и претресали догађаје из скоре и

давне прошлости. Ту се разговарало о погибији Смаил аге Ченгића, о смрти Владике Рада, о књазу Данилу, о Домуз Павлу, о Дедовићима и још по нечему важном.

Ускоро, пошто је та “школа” почела да ради, у Краља је пристигао неки Петар Панић (Вулић) “у цивилном оделу тврдећи да је по роду Васојевић”. Петар Вулић (Панић) према писању Б а т р и ћ а Марјановића био је “немиран дух, а способан” и писмен... По доласку из света он је прво покушао да отвори школу у Андријевици.

Међутим, Андријевчани му се нијесу одазвали и он онда пође у Краље код свог рођака Спасоја Алетгића.

А, Јасна, кћи Јована и сестра Спасоја Алетгића, мајка је Велимирова и баба Милошева (пиротског проте). Хаџи Петров (Панић-Вулић) долазак у Краље није, дакле, био случајан.

Он је, ипак, морао доћи у Краље по позиву, школа је већ радила, али знање ученика Ђока Голевећа било је поприлично оскудно, па су Краљани по свој прилици потражили другог учитеља, бољег знања и образовања. Хаџи Петра (Панић-Вулић) Краљани узму за учитеља и сакупе му 22 ђака, а школу сместе на Усеин беговом чардаку у Краље, на Витлачу.

“Међу тим ђацима, разуме се, био је и пиротски прота Милош Велимировић”, као и његов дотадашњи учитељ Ђока Голевећ. Петар је остао ту до Петровдана учећи децу и повезујући неке књиге. Затим је ишао на Цетиње... Изгледа да је на Цетиње пошао по позиву кнез Данила који је био “намислио да га остави у Сенату” али му спречи улазак у Сенат Војвода Миљан. Успут му је неко на Цетињу саопштио “да му раде о глави” и он тајно напушта Цетиње, враћа се у Краље, распушта школу и бежи, прво, у Плав, а потом у Пећку нахију где прихвата место учитеља у Црколезу.

Убрзо за Петром “у Краље је дошао други човек који је носио цивилно одело. Он се задржао око два месеца у Велимировој кући рачунајући да је то механа, јер су се људи свакодневно ту окупљали на ракију и разговоре. Од њега је пиротски прота Милош Велимировић “добио прву прегледаоницу и прву оловку”. Њему и осталим ђацима он показује “како се оловка држи и како се њоме пише”. Тај исти човек, разуме се, учио је ђаке и читању. Тако су ђаци прве основне школе у Краљима (Васојевићи) за девет месеци променили три учитеља.

Овај трећи учитељ, како је касније пиротски прота Милош проверио, био је барон Темел. Барон Темел, боравећи у Краљима, обилазио је све комске планине сакупљајући по њима разно биље и камење. Дакле како каже прота Милош, ради се о

Школа у Краљима

доцнијем аустријском посланику у Београду барону Темелу. Са њим ће се пиротски прота у Београду сусрести неколико пута. Вероватно су у тим сусретима говорили и о првим школским данима у Краљима. За време свог боравка у Краљима аустријски посланик и барон се звао Коста... Написао Гојко Антић.

После одласка Хаџи-Петра Вулића за Пећ и Митровицу школа је пренесена на чардак Војводе Сима Војводића, где је учитељ био Милан Кастратовић, а на Савардаку је учитељ био Милош Губеринић.

ПЈЕСНИЦИ ВАСОЈЕВИЋИ

Боривоје Б. Оровић, из Лијеве Ријеке,
из књиге Вријеме чуда

О Боже, свемоћни, створитељу
Дај мени, смртнику, директно,
Без посредника између мене и Тебе
Моћ
Да камену и води
У душу завирим.
Да тамо негдје на кришу Комском
И у вировима Таре,
Своје срце у стих завијем
И смирим.

Давно се нијесам прошетао Комом,
Веруиом крај Таре, мојим завичајем,
Нека друга мјеста ја звао сам домом,
А сада им се враћам и искрено кајем.

Долазим теби, Црна Горо, мајко,
Три ратна друга: ја, Мијан и Пеко,
Била си нам близу и потребна јако,
Једино уз тебе нијесмо далеко.

Времена нас чудна разбише ко пјену,
Поломише крила и заносе мушке,
Дотле да на своју нагазимо сјену,
Доведоше кукавице и немрчи пушке.

У ништа више вјероват не могу,
Јер сопствено око понекад ме слаже,
Свуда око нас је мрачно као у рогу,
Нови закони непоштења важе.

Пријатељи моји, Пеко и Мијане,
Преуско скројене ове су нам коже,
Наређујем новом дану да сване,
Јер док смо скупа ништа нам не може.

Давно се нијесам прошетао Комом,
Веруиом крај Таре, мојим завичајем,
Нека друга мјеста ја звао сам домом,
А сада им се враћам и искрено кајем.

Мрченов До—катун на Комовима

Прозрачно зимско јутро.
Незграпна челична птица
Уз снажну хуку мотора
Сијече висине и небо.
Уморна војничка лица
Зову даљине.

“Осмица” прелијеће снијегом оковане
Познате просторе Кома.
Управо је изнад Мрченовог Дола.
Сјећање ми бљеском врати прошле дане
Када је ту било двадесет и два љетња дома...

Из огњишта Трифуновог стана
Олга вади и отреса хљеб испод сача.
У катун живо, са безброј звукова
Од чектара са овна предводника, до дјетињег плача.

Онда расправа са Радосавом
Хоће ли се изјављиват стока
На Лизала или Врела,
Па прије пута мало смока,
Парче врућег хљеба и сира бијела...

А јутрос, ево, један од највећих катуна на Кому
Ни трага.
Ниједног стана нема.
Само пусте зидине свједоче да је ту било мјесто
Гдје сам долазио,
Па кад пређем Тафу као да сам прешао
Преко кућног прага.

Сада ледени вјетар господари
Тим мјестом давних успомена.
Нови је распоред вриједности и ствари
Нова, модерна времена.

“Машинац” са својом грдосијом
Сигурно и вјешто сијече плаве висине.
Нема више катуна Мрчев До.
Зову ме друге даљине.

(из књиге—Четири брезе)

Мјесечина Ком разлама

Мјесечина Ком разлама,
Са катуна сјенке дужи,
С врха била склизе тама
И торове заокружи...

Мјесечина Ком помјера,
Катуна се сјенке гуше,
Снагом страшна булдожера
Планине се ноћас руше!

Мјесечина Ком растура,
Док катуна чамци плове
Над тмушама, из гудура,
Спасиоца неко зове!?

Олуја

У врх Кома удари се чуше,
Сијев муње—змије свеколике,
Врхови ће с гором да се сруше,
Да катуне растури толике!

Писне птица сломљенога крила,
Заробљена у кавезу грања,
Међ стаблима сова провирила,
Ал се брзо у шупљину склања...

Пуца камен истргнут ко мином,
Низ продоле к Точилима пада,
Пролама се простор над планином,
Бљује ватра—Комове комада!

Цијела се планина нагиње,
С лудим вјетром, и кишом крај тога,
И бурлака хума започиње—
Да однесу што вјетар немога!

(Момчило Лабовић)

КАЗИВАЊА О ВИЛАМА—НАРОДНА МИСТИКА И ВЈЕРОВАЊА

Виле су, по схватању старих Васојевића, становале по горама и планинама, највише око Комова, гдје има “вилинских” пештера. У просторијама тих огромних и неприступачних пећина под једним од највећих висова налазиле су се, веле, вилински дворови и у њима “свашта на свијет што чоек може замислити”. И данашњи старци тога краја причају како памте казивања својих очева да су као дјеца, излазећи по планини с чобанима код оваца, гледали на праговима пећинских врата свилена платна и разне врсте најлепших сукна што су виле ткале и раширивале. Позната је и добро опјевана гусларска пјесма “Комска вила” која је често “кликвала са Кома Ловћену”, оглашавала навале Турака и Арбанаса, дозивала војводе и јунаке у племену да дижу чете и бране племе, носила гласове на друге српске стране, помагала поједине ратнике и напајала их витешким духом у борби за слободу.

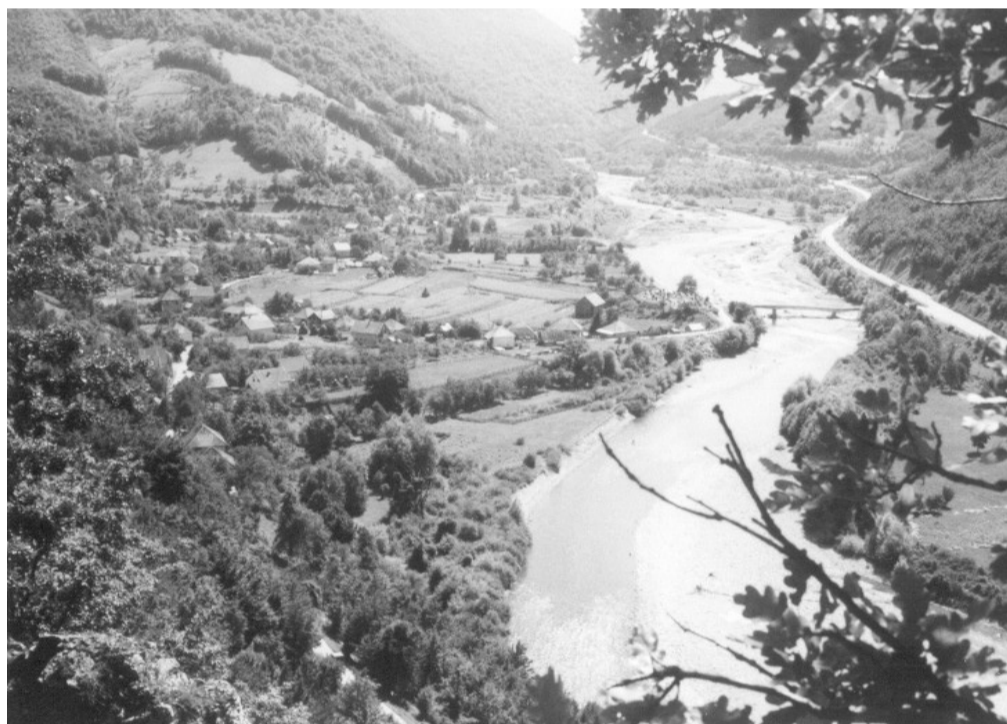
Виле су имале своја мјеста, своје воде и изворе на којима

су се састајале и договарале. Тамо су често играле и коло и пјевале. Кретале су се само по планинским висинама и кроз шуме, јављале су се и на путевима, али никад нијесу силазиле по селима и другим мјестима свакодневног живота. Оне су биле у пријатељству с људима вишега значаја, понекад друговале са њима, објашњавале их, откривале тајне и саопштавале разне вијести. Јављале су се чак и пастирима код оваца у планини. Причају, шта више, како су их неки људи прошлога нараштаја гледали како по “загонима” међу врховима Комова музу овце и дивокозе, или како сједе на врховима или у хладовини јела и борова. При кретању оне су прелијетале “преко гора и планина”, силазиле покрај језера, пеле се у облаке, и тамо се одмарале на “прамовима од облака”. Иначе су ванредно лаке и надарене необичном снагом и љепотом. Према људима су се показивале благородне, кажњавале су само за теже преступке и невјерства. Сада се више не јављају “јер су се времена промјенила” и људи “изопачили”.

ЉЕПОТЕ ВАСОЈЕВИЋА

Андрејевица—Штавна

Долина Лима

Андрејевица

ЗДРАВИЦА ДОМАЋИНУ

Прву бисмо за помози Боже, другу за добри час. Ова трећа да је срећна. Све остале празне остале. Срећан дан и Бог на помоћ! Домаћине, хвала ти! Памти па врати! Срећни гости који су дошли! Да су у радости и веселости! Колико имаш на кући рогова, толико имао у кући синова! Синове женио, хлеба не желио; кћери удавао, имање не продавао! Њиве жњео, ливаде косио, с тим се поносио, као зец брзином, пчела мудрином и небо ведрином. Волони ти букали а душмани хукали. Ко ти овом добру манисао, празном врећом млатио. Жито ти узимао у зајам, жену и дјецу давао у најам! Здрав си домаћине пријатеље и кумове вазда гостио. Живјели! Срећна слава!

Шишко језеро

Плавско језеро

Пешића језеро